

Nejčastější příčinou úhynu dravců a sov v Česku za poslední století je zabití člověkem, zjistila rozsáhlá analýza

16.5.2023 - | Ústav biologie obratlovců Akademie věd ČR

Čeští a slovenští ornitologové analyzovali data u 24 druhů dravců a sov v letech 1913-2017.

Výsledky ukázaly, že mezi hlavní příčiny úhynu dravců v Česku patří přímé pronásledování člověkem, tedy otrávení, zastřelení či jiný způsob úmyslného usmrcení. Mnohé druhy navíc ohrožuje neúmyslná, takzvaná antropogenní úmrtnost, jako jsou střety s vozidly či usmrcení na drátech či sloupech napětí. Právě na řešení ptačí kriminality je potřeba se podle vědců zaměřit v budoucnu, abychom zajistili efektivní ochranu dravců a sov, z nichž mnohé druhy patří k ohroženým. Studii zveřejnil prestižní vědecký časopis *Biological Conservation*.

Dravci jsou významnou součástí suchozemských ekosystémů, slouží jako predátoři a indikátory změn a vlivu člověka na životní prostředí. Pomáhají strukturovat biologická společenstva a kontrolovat populace polních a lesních škůdců a zároveň plní důležité funkce v ekosystému, jako je odstraňování mršin, a tím snižování možnosti přenosu patogenů. Globálně mnoha druhům dravců ale hrozí vyhynutí kvůli ztrátě či degradaci přirozeného prostředí z důvodu intenzivní lidské činnosti.

Tým vědců z Ústavu biologie obratlovců AV ČR, České společnosti ornitologické (ČSO), Kroužkovací stanice Národního muzea a Ústavu zoologie Slovenské akademie věd analyzoval data ze šesti databází z let 1913-2017 s nálezy 24 443 úhynu dravců a sov 24 druhů. „Dravci a sovy jsou vrcholoví predátoři. Mnohé z nich zásadním způsobem ovlivňuje lidská činnost, od rušení, přes ničení životního prostředí až po usmrcení. Antropogenní úmrtnost, tedy ta, která je zapříčiněná člověkem a jeho, byť i neúmyslným vlivem, významně a dlouhodobě působí na počty dravců a sov. Příčiny úhynů se však mohou v průběhu času měnit. Je proto důležité se na problematiku podívat ze širší perspektivy, abychom se mohli zaměřit na ochranu napříč všemi druhy dravců a sov,“ vysvětluje hlavní autor studie Martin Šálek z Ústavu biologie obratlovců AV ČR a ČSO.

Analýza ukázala, že zatímco přímé pronásledování člověkem dominovalo úmrtnosti dravců prakticky po celé minulé století, v posledních desetiletích nabývají na významu úhyny způsobené člověkem nepřímou. „Neúmyslná antropogenní úmrtnost, jako jsou střety s vozidly či usmrcení elektrickým proudem na drátech či sloupech napětí, se od roku 1913 do roku 2000 postupně zvyšovala, ale v posledních dvou desetiletích začala opět klesat. To lze přičíst různým ochrannářským opatřením, jako jsou úpravy sloupů elektrického vedení či zabezpečování a odstraňování různých typů pastí, jako jsou komíny nebo roury, ve kterých mohou uvíznout především sovy,“ sděluje spoluautor studie Zdeněk Vermouzek, ředitel ČSO.

Důvody úmrtí se u jednotlivých druhů dravců liší

Vědci také zjistili, že některé příčiny úmrtnosti se týkají určitých druhů ptáků více než jiných a lze je tak seřadit do několika skupin. „Pronásledování člověkem (střelba či cílená otrava) je nejčastější příčina smrti u dravců, kteří se dostávají do konfliktu s člověkem, například jestřáb, orel mořský či luňák červený. Usmrcení elektrickým proudem postihuje především druhy žijící v zemědělské krajině, jako jsou poštolka obecná a káně lesní. A u většiny druhů sov je nejčastější příčinou úmrtí srážka s vozidlem, jde například o kalouse ušatého, sýčka obecného, puštíka obecného a další.

Nicméně na zmírnění silniční mortality dravců a ptáků obecně se vlastně nikdo moc nezaměřuje,“ doplňuje Martin Šálek.

Po roce 2000 se dokonce střety s vozidly dostaly na pomyslnou první příčku v příčinách neúmyslného usmrcení dravců a sov. „*Naše zjištění naznačují, že úsilí o ochranu dravců a sov by se mělo zaměřovat jak na omezení přímého pronásledování, tak i na zmírnění úmrtnosti dravců a sov na silnicích,*“ říká Martin Šálek.

Citace studie: Šálek, M., Bažant, M., Klvaňa, P., Vermouzek, Z., & Václav, R. (2023). Historical changes in mortality patterns of diurnal and nocturnal raptors in the Czech Republic, Central Europe: 1913–2017. *Biological Conservation*, 282. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2023.110073>

<https://www.ivb.cz/aktuality/nejcastejsi-pricinou-uhynu-dravcu-a-sov-v-cesku-za-posledni-stoleti-je-za-bit-clovekem-zjistila-rozsahla-analyza>